

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE MECHANISM OF TAXATION IN THE REGULATION OF THE ECONOMY

Askar Yusupov

Researcher

Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: taxes, taxation, income, preference, tax credit.

Received: 22.04.24

Accepted: 24.04.24

Published: 26.04.24

Abstract: In this article, the economic nature and role of taxes and the mechanism of taxation, the definitions given by foreign and domestic scientists, the types of tax functions, the nature of tax benefits and preferences are studied and compared. On the basis of the conducted analysis, based on the opinions and theoretical views of economists regarding tax concessions and preferences, some of their features were discussed and conclusions were drawn.

ИҚТИСОДИЁТНИ ТАРТИБГА СОЛИШДА СОЛИҚҚА ТОРТИШ МЕХАНИЗМИНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ

Асқар Юсупов

Тадқиқотчи

Ўзбекистон

МАҚОЛА ҲАҚИДА

Калит сўзлар: солиқлар, солиққа тортиш, даромад, преференция, солиқ имтиёзи.

Аннотация: Ушбу мақолада солиқлар ва солиққа тортиш механизмининг иқтисодий моҳияти ва роли, хорижий ҳамда мамлакатимиз олимлари томонидан келтирилган таърифлар, солиқ функцияларининг турлари, солиқ имтиёзлари ва преференцияларнинг моҳияти ўрганилиб, қиёсий таҳлил қилинган. Олиб борилган таҳлиллار асосида солиқ имтиёзи ва преференциялар хусусидаги иқтисодчи олимларнинг фикрлари ва назарий қарашларидан келиб чиқиб, уларнинг айрим хусусиятларига тўхталиб ўтилган ҳамда хулосалар шакллантирилган.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ МЕХАНИЗМА НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ ЭКОНОМИКИ

Аскар Юсупов

Исследователь

Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: налоги, налогообложение, доход, преференция, налоговый кредит.	Аннотация: В данной статье изучаются и сравниваются экономическая природа и роль налогов и механизм налогообложения, определения, данные зарубежными и отечественными учеными, виды налоговых функций, природа налоговых льгот и преференций. На основе проведенного анализа, на основе мнений и теоретических взглядов экономистов относительно налоговых льгот и преференций рассмотрены некоторые их особенности и сделаны выводы.
--	---

КИРИШ

Иқтисодий ривожланишининг асосий омилларидан бири сифатида юзага чиқмоқда. Солиқ тушунчаси иқтисодий категория сифатида синфий ҳукмрон куч сифатида юзага чиқувчи давлатнинг пайдо билиши ва уни фаолиятининг давомийлиги билан бевосита боғлиқдир. Шу иринда солиқ категорияси давлатни иқтисодий сиёсати орқали иқтисодий воқеялик сифатида юзага чиқишини таъкидлаш лозим. Солиқ тушунчаси бу тор маънода давлат ихтиёрига бошқалардан мажбурий тартибда ундириладиган пул тушумларини ифодалайди. Солиқларнинг амал қилишини бозор иқтисодиётига итиш шароитида икки ҳолат билан ифодалаш мумкин:

биринчидан, давлатнинг умумиятга молик билган қатор вазифаларини маблағ билан таъминлаш зарурлиги;

иккинчидан, бозор иқтисодиёти қонун-қоидалари.

Солиқларнинг моҳияти уларнинг бажарадиган функцияларидан келиб чиқади. Солиқларнинг моҳияти ва функцияларини моҳиятини тўлиқ очиб бериш учун бир қатор хорижий иқтисодчи олимларнинг фикрларига қарашларига тўхталамиз.

АСОСИЙ ҚИСМ

Тарихда иқтисодчи олимлар томонидан солиқларнинг роли ва функцияларини моҳияти икки йўналишда қаралган: Биринчи йўналишда солиқлар – бу жамиятга зарар

етказадиган ёмонликдир ва унинг асосий функцияси бўлмиш фискал функция орқали халқ хўжалигига фискал таъсир этади деган ғояни сурадилар.

Иккинчи йўналишда солиқлар – бу жамиятга фойда келтирадиган яхшилик, давлатнинг иқтисодий таянчи сифатида ўрганишади ҳамда солиқнинг назорат ва рағбатлантирувчи функцияларини тан олишади [2].

«Солиқлар, – деб ёзади Д.Рикардо – ҳокимият ихтиёрига келиб тушадиган ер маҳсулоти ва мамлакат меҳнатининг бир қисмини ташкил этади ва охир-оқибатда улар капитал ҳисобидан ёки мамлакат даромади ҳисобидан тўланади» [3].

Ҳозирги пайтда иқтисодий адабиётларда солиқларни иқтисодий моҳиятини ўрганишга бағишланган қатор илмий ишлар чоп этилган. Масалан, «Сиёсий иқтисод» изоҳли луғатида солиқлар «... корхона, ташкилот ва аҳолини, мамлакат молиявий ресурсларини ташкил этишдаги иштирокининг характерловчи мажбурий тўловлар тизими» [4] деб изоҳланади.

Профессор Д.Г.Черникнинг фикрича «Солиқлар – давлат томонидан хўжалик субъектлари ва фуқаролардан қонуний тартибда ўрнатилган ставкаларда ундириб олинadиган мажбурий йиғимларни ўзида акс эттиради» [5].

Профессор Б.Г.Болдырев бошчилигида ёзилган «Капитализм молияси» ўқув қўлланмасида солиқларга куйидагича таъриф берилган: «Солиқлар – давлат томонидан ундириб олинadиган, жисмоний ва юридик шахсларнинг мажбурий тўловлари» [6] ҳақиқатдан ҳам бундай олиб қарайдиган бўлсак, юқорида келтирилган таърифлар энг содда ва кенг омма учун қулай ва тушунарлидир. Айрим иқтисодчилар солиқларни миллий даромадни тақсимлаш ва қайта тақсимлаш воситаси сифатида изоҳлашга ҳаракат қилганлар, яъни «Солиқлар - миллий даромадни тақсимлаш ва қайта тақсимлаш жараёнида унинг бир қисмини давлат ихтиёрига олиш шаклидир» [7].

Россия таниқли иқтисодчи олим В.Г.Пансковнинг фикрича «Солиқлар – давлатнинг молиявий фаолиятини тامينлаш мақсадида, юридик ва жисмоний шахслар томонидан тўланадиган мажбурий, қайтариб берилмайдиган, доймий ундириладиган қонуний тўловдир» деб таъкидлайди [8].

Классик олимлар У.Пети, Ж.Б.Сей ва инглиз иқтисодчилари Д.Рикардо, Ж.Миллар иқтисодиётни самарали ва ўзини-ўзи бошқара олади деб ҳисоблашган. Уларнинг фикрича, талаб таклифни яратади, агар ишлаб чиқарувчилар кўпайиб кетишса улар ўзлари тақчил тармоқларга ўтишини, солиқлар эса фақатгина бюджет даромадининг манбаи сифатидагина рол ўйнайди холос, деб ҳисоблашган [9].

Таъкидланганидек солиқларга доир фикрларга эътибор қаратадиган бўлсак улар асосан давлат хазинасини тўлдирувчи восита сифатида қаралган ва иқтисодий фикрлар шаклланиши ҳамда ривожланишида уларнинг фискал жиҳатидан келиб чиққан ҳолда баҳо берилган, фикр юритилган. Лекин, жамият иқтисодий жараёнидаги кўплаб ўзгаришлар кўплаб муаммоларни ҳам келтириб чиқарди, ўз навбатида, ушбу муаммоларни бартараф этишга қаратилган янги-янги назариялар пайдо бўла бошлади. Давлатнинг иқтисодиётга аралашини, уни тартибга солиши лозимлигини асослаган кейнсчилик назарияси ва унинг асосчиси Джон Мейнорд Кейнс ўз навбатида солиқларни асосий тартибга солувчи восита деб қарайди ва солиқларнинг фискал аҳамиятига эътибор қаратилиши билан уларнинг тартибга солувчи аҳамияти ҳам ўрганила бошланди.

Нобел мукофоти соҳиби Пол Самуелсон ҳам солиқларга иқтисодиётни тартибга солувчи ва рағбатлантирувчи асосий воситалардан бири сифатида қарайди. Шундай қилиб солиқларнинг фискал аҳамияти ўрганилиши билан биргаликда, уларнинг назарий жиҳатлари кенг даражада ўрганилиши натижасида тартибга солувчи ва рағбатлантирувчи жиҳатлари ҳам ўрганила бошланди.

Шуни таъкидлаш керакки, проф. О.Олимжоновнинг фикрига кўра солиқлар қуйидагича таърифланса, солиқларнинг моҳияти кенгроқ ёритилади ва мақсадга мувофиқ бўлади: «Солиқлар – давлат ва жамиятнинг пул маблағларига билган эҳтиёжини қондириш мақсадида қонун томонидан белгилаб қўйилган ҳажмда ва ўрнатилган муддатда жисмоний ва юридик шахслардан давлат ихтиёрига мажбурий равишда ундириб олинadиган тўловлардир» [10]. Бизнингча, солиқларга берилган мана шу таъриф энг мақбул таъриф бўлиб, солиқларнинг моҳияти, уларнинг иқтисодиётдаги ўрни ва ролини, солиқларнинг ҳаракат жараёнини назарий жиҳатдан чуқурроқ ёритиб, солиқлар ҳақида аниқроқ тасаввур ҳосил қилишга ёрдам беради.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига асосан солиқларга қуйидагича таъриф берилган: «Солиқлар деганда - Солиқ кодексида белгиланган, муайян миқдорларда ундириладиган, мунтазам, қайтариб берилмайдиган ва беғараз хусусиятга эга бўлган, бюджетга йўналтириладиган мажбурий пул тўловлари тушунилади» [1].

Функция (лот. *functio*) – бажариш, мажбурият, фаолият, тайинлаш, рол деган маъноларни англатади. Солиқ функцияси – унинг моҳияти, ҳаракатда намоён бўлиши ҳамда хусусиятларини ифодалаш усулидир. Ҳозирга қадар солиқларнинг функциялари тўғрисида турли хил қарашлар мавжуд. Собиқ социалистик мамлакатлар иқтисодчилари ўртасида солиқлар икки функцияни бажаради, деган қараш кенг тарқалган эди. Бу икки функция сифатида фискал ва назорат функциялари тан олинardi. Уларнинг фикрига кўра

энг асосий функция бу солиқларнинг фискал функциясидир, чунки бу функциясиз назорат функциясининг бўлиши мумкин эмас.

Ғарб иқтисодчилари кўпчилигининг назариялари англиялик иқтисодчи Ж.М.Кейнснинг концепциясига асосланади. Бу концепцияга кўра солиқлар фискал функциясидан ташқари иқтисодиётни тартибга солиш, рағбатлантириш ва даромадларни бошқариш воситаси функцияларига эга, солиқнинг бу функциялари уни иқтисодиётни тартибга солиш ва иқтисодий барқарор ўсишни таъминлаш воситаси сифатида фойдаланиш зарурлигидан келиб чиқади. Неокейнсчилик йўналиши вакиллари бўлган Л.Харрот, Н.Калдор, А.Хансенва, П.Самуелсонларнинг фикрига кўра солиқлар иқтисодиётни тартибга солиш функциясига эга. Улар солиқ ставкаларини ўзгартириш ва турли имтиёзлар бериш йўли билан бу функцияни бажариш мумкин деб ҳисоблайдилар [11].

И.Малмигиннинг фикрига кўра солиқлар уч функцияни бажаради, яъни фискал, тақсимлаш ва рағбатлантириш функцияларидир. Унинг фикрига кўра биринчи функция давлат даромадлари манбаларининг ташкил топиши билан боғлиқ, иккинчиси ҳуқуқий ва жисмоний шахсларнинг даромадларини тақсимлашни назарда тутди. Рағбатлантириш функцияси турли имтиёзлар ва енгилликлар бериш йўли билан амалга оширилади [12].

Солиқларнинг функциялари масаласида катта баҳслашувлар мавжуд, лекин ягона бир фикрга келинган эмас. Кўпчилик иқтисодчилар солиқларга фискал, бошқарувчи, рағбатлантирувчи, назорат функциялари хос деб таъриф беришади. Бизнинг фикримизча, солиқларнинг қуйидаги асосий функцияларини ажратиб кўрсатиш мақсадга мувофиқдир: солиқнинг фискал функцияси, тартибга солиш функцияси, рағбатлантириш функцияси, назорат функцияси, қайта тақсимлаш функцияси (1-расм).

1-расм. Солиқ функциялари [12]

Солиқларнинг асосий функцияси — **фискал функция** ҳисобланиб (лотинча *fissus* сўзидан олинган бўлиб, хазина деган маънони англатади), бу функциянинг моҳияти шундан иборатки, солиқлар ёрдамида давлатнинг молиявий ресурслари ҳосил қилинади

хамда давлат фаолият кўрсатиши учун моддий шароит яратилади. Солиқлар орқали корхоналар ва фуқаролар даромадининг бир бўлагини давлат аппаратини, мамлакат мудофаасини, ноишлаб чиқариш соҳасининг умуман ўз даромадлари манбаига эга бўлмаган қисмини ёки лозим даражада ривожланишини таъминлаш учун ўзининг маблағи етишмайдиган тармоқларни сақлаб туриш мақсадида ундириб олиш йўли билан давлат бюджетининг даромад қисмини ҳисобланади.

Солиқларнинг назорат функцияси [13] - солиқ тўловчилар томонидан тақдим этилган ҳисоб-китоблар ҳамда солиқ солиш объекти, солиқ солинадиган база, имтиёзлар ва солиқ тўловчиларнинг солиқ мажбуриятларини бажарилишини қонуний равишда назоратга олинади. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ хизмати тўғрисидаги қонуннинг 6-моддасида солиқ тўловчилар томонидан солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши, солиқларнинг тўғри ҳисоблаб чиқилиши, тўлиқ ва ўз вақтида тўланиши устидан давлат назоратини амалга оширилиши давлат солиқ хизмати органларининг мажбурий вазифа шаклида қайд этилган ва назорати юклатилган.

Солиқларнинг рағбатлантириш функцияси солиқ тизимининг энг муҳим функцияларидан бири бўлиб, тадбиркорлик субъектларида солиқ юкини камайтириш орқали ишлаб чиқаришни ривожлантиришга, молиявий аҳволни мустаҳкамлашга ва инвестиция фаолиятини жонлантиришга рағбатлантиради.

Преференсия (prayerferentis) – лотинча сўздан олинган бўлиб, қонун ҳужжатларига асосан иқтисодиётнинг устувор тармоқларини ривожлантириш ва тартибга солиш мақсадида, айрим соҳа ва тармоқлар, алоҳида давлатлар, корхона ва ишлаб чиқариш турларига нисбатан берилувчи имтиёз, афзаллик ва устуворликлар (солиқ ставкасини пасайтирилиши, божхона божларини тўламаслик, солиқни тўлашдан озод қилиш, имтиёзли кредитлар ва х.к.). Солиқ имтиёзларининг моҳиятини тўлароқ англаб етиш учун аввало ана шу турли хил фикрларни келтириш мақсадга мувофиқдир (1-жадвал).

1-жадвал

“Солиқ имтиёзи” ва “солиқ преференсияси” атамасига берилган таърифлар ва илмий қарашлар [13]

№	Муаллифлар	Таъриф ёки қарашлар
Солиқ имтиёзига берилган таърифлар		
1.	Александров И.М. Миляков Н.В.	Солиқ имтиёзи – солиқ тўловчига (субъектига) бошқа солиқ тўловчига нисбатан солиқ миқдорини камайтириш ёки афзаллик тақдим этиш деб тушунилади.
2.	Н.Г.Дмитриева, Качур О.В.	Солиқ имтиёзи – солиқ тўловчини солиқдан тўлиқ ёки қисман озод этилиши.

3.	Алиева Б.Х.	Солиқ имтиёзи – солиқ қонунчилигига асосан солиқ тўловчилар учун солиқ юкини енгиллаштириш имконияти (камайтириш, чегирма, солиқ кредити).
4.	Аронов А.В. Кашин В.А. Скворсов О.В.	Солиқ имтиёзи – солиқ тўловчига қонунчиликка асосан солиқ суммаси ва солиқ базасидан чегирма берилиши (озод этилиши, кечиктириш, солиқ кредити, солиқ чегирмалари, солиқ ставкасини камайтириш).
5.	Незамайкин В.Н., Юрзинова И.Л., Толкушкин А.В.	Солиқ имтиёзлари - «солиқ тўламаслик ёки уларни озрок миқдорда тўлаш имконияти» сифатида эътироф этиш ҳолатлари ҳам мавжуд.
6.	Яхёев Қ.Я.	Солиқ имтиёзи - солиқ тўловчиларни солиқдан озод этиш, улар тўлайдиган солиқ миқдорини (солиқ базасини) камайтириш ёки солиқ тилаш шартини енгиллаштиришдир.
7.	Гатаулин Ш.	«Солиқ имтиёзлари амалдаги қонунларга мувофиқ равишда солиқлардан тўлиқ ёки қисман озод қилишдир (скидкалар, чегириб ташлашлар ва ҳоказо)»
8.	Маликов Т.С.	Солиқ имтиёзлари - деганда солиқ тўловчининг солиқ мажбуриятлари ҳажмининг тўлиқ ёки қисман қисқариши, тўлов муддатининг кечиктирилиши ёки орқага сурилиши тушунилади.
9.	Темур тузуклари	«Кимки бирон саҳрони обод қилса ёки полиз қилса, ёки бирон боғ кўкартирса ёхуд бирон хароб бўлиб ётган ерни обод қилса, биринчи йили ундан ҳеч нарса олмасинлар, иккинчи йили раият из розилиги билан берганини олсинлар, учинчи йили (эса олиқ-солиқ) қонун - қондасига мувофиқ хирож йиғилсин».
10.	Завалишина И.А.	Солиқ имтиёзи – деганда солиқ тўловчиларнинг айрим тоифаларига бошқа солиқ тўловчилар билан қиёслаганда солиқлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган афзалликлар берилиши, шу жумладан солиқ (йиғим) тўламаслик ёхуд кам ҳажмда тўлаш имконияти тушунилади.
11.	Вахобов А. Жўраев А. Тошматов Ш. Абдурахмонов О.	Солиқ имтиёзлари – солиқ тўловчиларга солиқлар бўйича турли хил енгилликлар бўлиб, улар вақтинчалик ва доимий, тўлиқ ёки қисман ва бошқа кўринишларда берилиши мумкин.

1-жадвал маълумотларини таҳлил қиладиган бўлсак, “солиқ имтиёзи” тушунчасига иқтисодчи олимлар томонидан ягона таъриф берилмаган ва турли хил ёндашувлар мавжуд. Одатда “солиқ имтиёзи” ва “солиқ преференцияси” атамаси синоним сўзларидек қаралиб бир маънони англатмоқда. Шунингдек, иқтисодий адабиётларда, луғатларда солиқ имтиёзи ва преференцияга мазмунан ҳар хил таърифлар берилганини кўришимиз мумкин.

Республикамизнинг амалдаги солиқ қонунчилигига кўра солиқ имтиёзи ва преференцияларни фарқли жихатлари ва хусусиятлари жадвал шаклида умумлаштирилди.

Таъкидлаш жоизки, солиқ имтиёзлари турлари хусусида ҳам иқтисодчи олимлар томонидан турли хил фикрлар ва ёндашувлар мавжуд бўлиб, иқтисодий адабиётларда ҳам

бир хиллик белгиланмаган. Солиқ имтиёзлари турларини аниқлаш мақсадида қуйидагилар тадқиқ қилинди. Хорижий иқтисодчи олимларнинг солиққа тортишга оид асарларида солиқ имтиёзларининг турлари хилма-хил белгиланган бўлиб, қуйидагиларни айтиш жоиздир: солиқдан тўлиқ ёки қисман озод қилиш, солиқ кредити, солиқ чегирмаси (скидка), кечиктириш (отсрочка), солиқ базасини камайтириш, солиқ солинмайдиган минимум, солиқ амнистияси ва х.к.).

Мамлакатимиз солиқ соҳасидаги адабиётларда иқтисодчи олимлар томонидан солиқ имтиёзларининг 4 хил тури [14]: солиқ тўлашдан батамом озод қилиш, солиқдан вақтинча озод қилиш, солиқ солинадиган базани камайтириш ва солиқ солиш усулини танлаш ҳукуки каби имтиёзлар белгиланган. Бизнинг фикримизча, булар қаторига солиқ ставкасини камайтириш, солиқдан муайян муддатга озод қилиш ва солиқдан чегирма қилишни солиқ имтиёзлари сифатида қаралиши мақсадга мувофиқдир. Фикримизча, солиқ имтиёзларининг қуйидаги асосий турларини белгилаш мақсадга мувофиқдир (2-расм).

2-расм. Солиқ имтиёзларининг турлари [9]

Хулоса ва таклифлар

Юқоридаги, солиқ имтиёзи ва преференциялар хусусидаги иқтисодчи олимларнинг фикрлари ва назарий қарашларидан келиб чиқиб, уларнинг айрим хусусиятларига тўхталиб қуйидаги хулосалар шакллантирилди:

- солиқ преференциялари солиқ имтиёзлари каби иқтисодий ва ижтимоий аҳамиятга эга бўлиб, улар иқтисодиётнинг устувор тармоқларини ва айрим фаолият турларини

ривожлантириш, хорижий инвестицияларни кўпайтириш ва экспортни рағбатлантиришга қаратилган. Шунингдек, преференциялар ижтимоий аҳамият касб этиб, аҳолининг реал даромадини ошириш, ижтимоий соҳа ва нотижорат фаолият турларини қўллаб-қувватлаш ҳамда аҳоли бандлигини таъминлашга қаратилган;

- солиқ преференциялари солиқ назорати жараёнида солиқ текширувларини ўтказиш тартибини соддалаштириш, солиқ текширувлари муддати ва даврийлигини қисқартириш, солиққа оид ҳуқуқбузарлик учун жавобгарликни енгиллаштириш ва бошқа афзалликлар каби қўлланилмоқда;

- солиқ преференцияси солиқ имтиёзи таркибига кирувчи афзаллик деб ҳам қарашимиз мумкин, ёки аксинча. Чунки, берилган солиқ имтиёздан самарали фойдаланиш мақсадида, бир пайтда кўшимча (ёрдамчи восита) тарзда преференция ҳам берилмоқда. Масалан якка тартибдаги тадбиркорга бир нафардан уч нафаргача ходим ёллаш ҳуқуқини берилиши бу преференция деб қаралса, ҳар бир ёлланган ходимга фаолият турига белгиланган қатъий белгиланган солиқни 30 фоизи ва суғута бадалини 30 фоизи миқдорида тўланиши солиқ имтиёзи деб қарашимиз мумкин;

- солиқ имтиёзи тушунчаси тарихдан аввалдан, ҳаттоки Темурийлар даврида ҳам қўлланилган бўлса, солиқ преференцияси эса яқин 5-10 йиллар давомида иқтисодий тушунча сифатида шаклланиб келмоқда;

- иқтисодий адабиётларда ва амалиётда “солиқ имтиёзи” ва “солиқ преференцияси” атамалари мазмунан деярли бир-бирига яқин бўлган ҳамда бир-бирини тилдирувчи синоним сўзларидек қаралмоқда;

- “Солиқ имтиёзи” тушунчасига иқтисодий адабиётлар ва луғатларда таърифи берилган бўлиб, Солиқ кодексида ҳам ҳуқуқий асоси белгиланган. Лекин, “солиқ преференцияси” тушунчасининг таърифи ва ҳуқуқий асоси белгиланмаган. Демак, солиқ имтиёзи ва солиқ преференцияси тушунчаларини ўрганиш ва солиштириш натижасида, қуйидаги таърифларни бериш мақсадга мувофиқдир.

Солиқ имтиёзи – Солиқ кодекси ва бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ, солиқ тўловчиларга солиқ мажбуриятини қисқартириш, солиқ ставкаси ва солиқ базасини камайитириш, солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўламаслик ёхуд уларни камроқ миқдорда тўлаш имконияти солиқ имтиёзи деб эътироф этиш мумкин [15].

ХУЛОСА

Фикримизча, тадбиркорлик субъектлари фаолиятини солиқ механизми воситасида тартибга солиш деганда – бу солиққа тортиш жараёнида солиққа тортиш тартибларини жорий этиш ёки бекор қилиш, солиқ ставкалари, солиқ объектлари ва солиқ базасини

белгилаш, солиқ маъмуриятчилиги шаффофлигини таъминлаш, солиқ имтиёзлари ва преференцияларни тақдим этиш орқали қулай ишбилармонлик мухитини шакллантиришдир.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ Кодекси. Т.: Адлия вазирлиги. «Адолат» нашриёти 2008 й. 12-модда.
2. Майбуров И.А. Налоги и налогообложение. Учебник. М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2007. – С. 14.
3. Рикардо Д. Сочинения т. I. Начало политической экономики и налогового обложения. Пер. с англ - М.: «Госполитиздат», 1955. - С.360.
4. Политическая экономия. Толковый словарь. М.: «Политиздат», 1990. - С. 330.
5. Черник Д.Г. Налоги в рыночной экономике. «Финансы», 1992, -С. 19. 4.
6. Б.Г.Болдырев Финансы капитализма. М.: «Финансы», 1987. -С. 21.
7. Ўлмасов А., Шарифхўжаев М. Иқтисодиёт назарияси. Т.: «Меҳнат», 1995.-377. б.
8. Пансков В.Г Налоги и налоговая система РФ. Учебник. М.: Финансы и статистика, 2005, - 16 с.
9. Черник Д.Г. Налоги иналогообложение. Учебник - М.: МЦФЭР, 2006, - 528. С.
10. Олимжонов. О. Бозор иқтисодийтига ўтиш даврида солиқ сиёсати. «Хаёт ва иқтисод», 1992.
11. Вахобов А., Жураев А. Солиқлар ва солиққа тортиш. Дарслик. – Т.: —Шарк, 2009, - 448 б.
12. Малмигин И. Налоги как элементы финанса. М.: перевод с англ. 1997, - С. 69.
13. Яхёев Қ.А. Солиққа тортиш назарияси ва амалиёти. Дарслик. Тошкент, «Фан ва технологиялар маркази», 2003. -246. б.
14. А. Жураев, Ш. Тошматов, О. Абдурахмонов. Солиқлар ва солиққа тортиш. Ўқув қўлланма. Т.: НОРМА, 2009. 184- бет.;
15. Гадоев Э.Ф., Кузиева Н.Р., Ашурова Н.Б., Ўрмонов Ж.Ж. Юридик шахсларни солиққа тортиш. Дарслик. 2- нашр. – Т.: ИҚТИСОД-МОЛИЯ, 2017. – 381-382 б.